

Dick Duster, een van Nederlandse eerste deejays

Top of Flop was vroeger, in de jaren zestig van de vorige eeuw, op de televisie in presentatie van Herman Stok het populairste programma voor de jeugd en de VARA scoorde dubbel want ook het programma 'Tijd voor Teenagers' was het meest populaire programma op de radio, waarmee in populariteit Arbeidsvitaminen was gepasseerd. Het programma 'Tijd voor teenagers' was in handen van Dick Duster, wiens echte naam Dick van 't Sant was. Dick was van origine in dienst bij de NRU en later bij de VARA als medewerker bij de hoorspelkern.

Dick Duster Promotiefoto VARA

Op een bepaald moment, eind jaren vijftig, werd hij gevraagd een stemtest te doen en voordat hij het wist was een nieuw programma, 'Tijd voor Teenagers', geboren met hem als presentator. Op 11 september 1959 werd door de VARA de allereerste aflevering van 'Tijd Voor Teenagers' uitgezonden. De eerste plaat die werd gedraaid was de versie van 'Kansas City' van Pim Maas. In oktober 1963 verliet Dick van 't Sant de VARA om in dienst bij de NCRV te treden als televisieregisseur. Herman Stok nam vervolgens de presentatie over. Co de Kloet sr. was de bekende producer van Tijd Voor Teenagers.

Maar terug naar Dick Duster. Hij creëerde op de radio zijn eigen stijl waarbij vooral informatie over de gedraaide artiesten belangrijk was en als gevolg van het directe succes ook andere omroepen

besloten jonge medewerkers uit hun hoorspelkringen weg te halen om programma's te gaan presenteren. 27 juli 1932 werd Dick in Bloemendaal geboren. Zijn vader werkte bij de Nederlandse Spoorwegen en werd ettelijke malen overgeplaatst, waardoor verhuizingen vaak voor kwamen. In het midden van de jaren vijftig kwam hij terecht in Bilthoven, onder de rook van het Hilversumse. En plots was daar dus de stemtest.

Was Nederland verbaasd van het nieuwe programma? Binnen de VARA zelf toch wel een beetje want bijna iedereen keek verstoord op toen jeugdchef Joop Söhne het idee in de programmavergadering lanceerde voor het nieuwe programma. De producer Co de Kloet jaren later over zijn troetelkindje 'Tijd voor Teenagers': "Ik ben daar overigens niet bij geweest want de programmavergadering was een bijeenkomst van afdelingschefs en hogere bazen. Zij beslisten gezamenlijk over het halfjaarlijkse radioschema. De leiders van de muziekafdeling spuugden vuur en wilden niets van het voorstel — te ordinair voor woorden — weten. Anderen vielen deze liefhebbers van operette en orgelspel bij en het idee leek kansloos.

Ary van Nierop, Hoofd van de Afdeling Gesproken Woord van de VARA kwam uiteindelijk met de pakkende titel van het programma. Doel was niet het klakkeloos draaien van platen maar ook kritisch zijn en regelmatig wijzen op bedenkelijke muzikale peilen en wangedrocht moest worden geweerd. Daarnaast was een educatief element zondermeer gewenst.'

Dick Duster herinnerde zich in 2001: "Het programma werd eerst uitgezonden op vrijdagmiddag en zou een half uur gaan duren. Voor de eerste uitzending was niet meer dan een paar uur voorbereiding beschikbaar. Na lang zoeken en luisteren koos ik voor de tune het begin van het nummer 'Secret Love' in de uitvoering van Catarina Valente. Voordat ze inzette werd er afgeteld met zo'n metalen raketstem. Five... four... three... two ... We monteerden er de kreet 'Tijd voor Teenagers' er achteraan."

De dertig minuten werden al ras uitgebreid tot vijftig en in de lente en zomer werd het op de zaterdagmiddag gebracht, terwijl het in de andere seizoenen - om onbegrijpelijke redenen - op de vrijdagmiddag werd gebracht. Hoewel dit weer te maken zal hebben gehad met de zendtijdtoewijzing aan de diverse omroepen. Terugkijkend op de programma's van voor de tijd van 'Tijd voor Teenagers' kun je snel bedenken dat echte muziek voor de teenagers er niet was. We werden zoet gehouden met 'kwijl muziek', gesproken woord, klassieke deuntjes en jazzplaten. Hoofdzakelijk werd vernederend gesproken over de muziek die de babyboomers het liefste hoorden en over grote Amerikaanse sterren als Elvis Presley en Bill Haley werd door vele ouders minachtend gesproken. De uitweg was voor velen af te stemmen, het liefst onder de dekens, op het geluid van Radio Luxembourg. Daar werden de platen van en voor de leeftijdsgenoten wel gedraaid. Alleen, en dat beseften we ons toen niet echt, waren ze te kort om er echt volop van te kunnen genieten. Platenmaatschappijen kochten hun eigen kwartiertje of half uur zendtijd en daarin moest zoveel mogelijk nieuw materiaal voorbij komen, het liefst avond aan avond in de herhaling.

En wat was de herinnering van Dick Duster aan het eerste programma? "Na de eerste uitzending, een directe, hadden we allemaal hoofdpijn en dienstdoende technicus Hagen Niehaus slaakte een zucht van verlichting toen het programma voorbij was. En ik was

natuurlijk gloeiend benieuwd of er reacties zouden komen. Wel ze kwamen, bij stromen. Brieven, briefkaarten en telefoontjes. Uit alle delen van het land, uit dorpen en steden. En na de eerste uitzending wisten we het wel dat 'Tijd voor Teenagers' het enthousiasme van de mensen, waarvoor het programma bestemd was, hadden opgewekt en gelukkig is dat enthousiasme gebleven gedurende de drie jaren dat ik het zelf presenteerde en in de jaren van Herman Stok na die tijd."

Ook de eerdere tegenstanders van de tienermuziek zijn door het nieuwsgierig en vooral stiekem luisteren fan geworden van het programma. Ze zijn, hoewel langzaam, duidelijk tot andere gedachten gekomen. Duster: "We draaiden voornamelijk nieuwe platen om de teenagers vooral de nieuwe muziek uit bijvoorbeeld Amerika te laten horen."

Geheel expliciet was hij in een ander interview waarin hij stelde dat men zou kunnen stellen dat de tienermuziek door het programma vooral volwassen was geworden. Bovendien had het invloed gewonnen want naast de teenagers luisterden voorzichtig ook de ouders mee, die de stroom van tienermuziek eerder als het ware haatten. "De ontwikkeling is snel gegaan. Vele elementen uit het eerste begin zijn verdwenen en andere hebben zich op het gehele terrein van de lichte muziek ingevoegd. Het 'wilde' is er af. De ongeschoolde stemmen van de eind jaren vijftig zijn in de vergetelheid verdwenen. De jongens en meisjes van 16,17 jaar, die één keer een hit konden maken, lukte dat nooit weer. Maar er waren ook de componisten en tekstdichters die de tienermuziek op een hoger niveau hebben getild."

Dieper ingaand op de kleine successen en de eerste directe acceptatie van zo maar weer een tienerster wilde Duster wel wat zeggen: : Eerst was alle mooi! Neem nu de zanger Fabian, die jongen die niet zingen kan maar er wel erg mooi uitzag. In de USA werd hij een grote ster. In Nederland maakten allerlei dubieuze rock and roll bandjes snel furore maar de lol was er betrekkelijk snel af. De toenmalige teenagers wilden tiener muziek horen en niet iets wat

er een beetje op leek. Elvis Presley gaf het goede voorbeeld door na zijn diensttijd van de ruige rock and roll over te stappen op de betere muziek. Hij had het goed bekeken en spoedig zou het goede talent hem volgen en tegelijk de beperkingen van de toenmalige rock and roll komen te vervallen."

En natuurlijk doordat de artiesten meer en meer in tienerprogramma's op de diverse radiostations en omroepen waren te beluisteren kreeg men ook meer kans om te worden gevraagd via het toen redelijke nieuwe medium van televisie hun songs te vertolken. Niet iedereen bracht het er echter goed van af want kritiek, zo wist Duster, moest er zeker ook zijn: "Ik heb in de periode dat ik 'Tijd voor Teenagers' presenteerde een song finaal afgekraakt en dit leverde altijd weer tegenreactie van het publiek. Luisteraars konden heel erg boos worden en brieven sturen met teksten als 'bemoei je er niet mee' of 'we maken zelf wel uit wat we mooi vinden'. Gelukkig waren daar tegenoverstaand altijd weer de positieve reacties van teenagers die het roerend met me eens waren. Zo heb ik ooit eens een uitgebreide kritiek geuit op een Nederlandse groep die de klassieke thema's verrockte, hetgeen een gebrek was aan eigen idee en creativiteit. Ik kreeg veel bijval en gelukkig is die plaat nooit een hit geworden. In de begin jaren zestig was er ook een groot hoos aan Duitstalige zangers en zangeressen die bij veelvoud de Nederlandse hitlijsten beklommen en als er dan weer een nieuwe single uitkwam en een song die erop stond mij niet beviel, zei ik dat gewoon. Ik heb bijvoorbeeld eens in een programma gemeld dat Freddy Quinn me zo mierzoet overkwam en vervolgens een woordvoerder van de anti Freddy Fanclub uitgenodigd. Tientallen boze brieven maar ook de oprichting van de anti Rex Gildo Fanclub had die uitzending tot gevolg." Zo maar een korte terugblik op een programma en de loopbaan van één van de eerste 'deejays' van Nederland.

Bronnen: 'Ton van Draanen's weblog' 2005.

Kloet, Co, de: Teenager Parade: Top of Flop, Helmond, Uitgeverij Helmond, 1963.

Kloet, Co, de: Tijd voor teenagers. Het eerste programma met rock 'n' roll op de Nederlandse radio. Aether, 1994 (8).